

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารในจังหวัดเชียงใหม่ต่อคุณภาพข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารในเขตจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีนโยบายในการให้สินเชื่อระยะยาวแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย สามารถสรุปผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้พิจารณาสินเชื่อที่ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ และมีประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ มากกว่า 15 ปี

ข้อมูลที่ผู้พิจารณาสินเชื่อที่ตอบแบบสอบถามใช้ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนใหญ่ผู้พิจารณาสินเชื่อจะใช้ข้อมูลหลายด้านประกอบกัน ซึ่งข้อมูลที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก ประกอบด้วย หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล เอกสารส่วนตัวของผู้ขอกู้ เช่น ประวัติผู้ขอกู้ สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน งบการเงินย้อนหลังของกิจการ สำเนา Statement บัญชีกระแสรายวัน และ หลักประกัน ซึ่งในรายละเอียดของข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อ ข้างต้น ข้อมูลที่ผู้พิจารณาสินเชื่อส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือข้อมูลในงบการเงินย้อนหลังของกิจการ

โดยงบการเงินย้อนหลังของกิจการที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาว ต้องใช้งบการเงินหลายประเภทประกอบในการพิจารณา ซึ่งงบการเงินที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ งบกำไรขาดทุน งบดุล และงบกระแสเงินสด โดยที่งบกำไรขาดทุนเป็นงบการเงินที่ผู้พิจารณาสินเชื่อส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด รายการในงบการเงินที่ผู้พิจารณาสินเชื่อส่วนใหญ่ให้ความสำคัญใน

การพิจารณาสินเชื่อระยะยาวได้แก่ รายการกำไร หรือ ขาดทุน รายการรายได้ และ ค่าใช้จ่าย กระแสเงินสดจากกิจกรรมต่าง ๆ และ รายการและมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการ ซึ่งรายการต่าง ๆ จะนำไปวิเคราะห์ความสามารถในการชำระคืนเงินต้น ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย และ นำไปพิจารณาวงเงินสินเชื่อที่จะปล่อยให้กู้

ข้อมูลของผู้พิจารณาสินเชื่อที่ตอบแบบสอบถามใช้ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาว

ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามกลุ่มของธนาคาร

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลที่ผู้พิจารณาสินเชื่อใช้ประกอบในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทุกกลุ่มธนาคาร ส่วนใหญ่มีลักษณะเหมือนกัน มีเพียงบางประเด็นที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อมูลของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารทั้ง 3 กลุ่มใช้ประกอบในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วยข้อมูลหลายด้าน และข้อมูลที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก ประกอบด้วย หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล เอกสารส่วนตัวของผู้ขอกู้ เช่น ประวัติผู้ขอกู้ สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน งบการเงินย้อนหลังของกิจการ สำเนา Statement บัญชีกระแสรายวัน หลักประกัน โดยที่กลุ่มผู้พิจารณาสินเชื่อส่วนใหญ่ของ ธนาคารของรัฐและธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ จะมีการใช้รายละเอียดโครงการและแผนการตลาดเพิ่มเติมด้วย จากข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อข้างต้น ข้อมูลที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่มีชื่อเสียง 6 อันดับแรก และกลุ่มธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ให้ความสำคัญมากที่สุด คือข้อมูลในงบการเงินย้อนหลังของกิจการ แต่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารของรัฐ ให้ความสำคัญต่อข้อมูลรายละเอียดโครงการและแผนการตลาดมากที่สุด

งบการเงินย้อนหลังของกิจการที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารทั้ง 3 กลุ่มใช้ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาว ต้องใช้งบการเงินหลายประเภท ซึ่งงบการเงินที่ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ งบกำไรขาดทุน งบดุล และงบกระแสเงินสด ซึ่งรายการในงบการเงินที่ผู้พิจารณาสินเชื่อส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวได้แก่ รายการกำไร หรือ ขาดทุน รายการรายได้ และ ค่าใช้จ่าย กระแสเงินสดจากกิจกรรมต่าง ๆ และ รายการและมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการ ซึ่งรายการต่าง ๆ จะนำไปวิเคราะห์ความสามารถในการชำระคืนเงินต้น ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย และ นำไปพิจารณาวงเงินสินเชื่อที่จะปล่อยให้กู้ ในขณะที่กลุ่มผู้พิจารณาสินเชื่อส่วนใหญ่ของ ธนาคารของรัฐและธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ จะใช้รายการในงบการเงินดังกล่าว ในการพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอขอกู้ด้วย

ผู้พิจารณาสินเชื่อของกลุ่มธนาคาร ให้ความสำคัญต่อบกำไรขาดทุนมากที่สุด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

คุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ศึกษาได้แก่ ข้อมูลในงบการเงิน ซึ่งประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน งบดุล งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยจะสรุปผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภท และความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพต่อภาพรวมของงบการเงินทั้งหมด โดยแบ่งความคิดเห็นออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเชื่อถือได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า คุณภาพทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภทพบว่า งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกประเภท อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามกลุ่มของธนาคาร

ความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภทพบว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อทุกกลุ่มธนาคารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของ งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกประเภท อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของคุณภาพแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของในแต่ละกลุ่มธนาคารแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารพาณิชย์ที่มีชื่อเสียง 6 อันดับแรก และธนาคารพาณิชย์ อื่น ๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

กลุ่มผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารของรัฐ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพด้านความเข้าใจได้ และด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ส่วนคุณภาพ

ด้านความเชื่อถือได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง ซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม จำแนกตามระดับการศึกษา

ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารทุกระดับการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของ งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของคุณภาพแต่ละด้าน และพิจารณาคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภท พบว่า ความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารในแต่ละระดับการศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณภาพด้านความเข้าใจได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ อยู่ในระดับมีคุณภาพมากที่สุด ส่วน คุณภาพด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและ ด้านความเชื่อถือได้ อยู่ในระดับมีคุณภาพมากซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้และด้านการเปรียบเทียบกันได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภท พบว่า งบกำไรขาดทุนและงบดุล อยู่ในระดับมีคุณภาพมากที่สุด ส่วนงบกระแสเงินสดและหมายเหตุประกอบงบการเงิน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก

ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีและปริญญาโท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ยกเว้นคุณภาพด้านความเชื่อถือได้ ที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี เห็นว่า อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง ซึ่งเมื่อเรียงลำดับคุณภาพด้านต่าง ๆ พบว่าคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภทพบว่า งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกประเภท อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม จำแนกตามประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ

จากการจำแนกผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารออกเป็นกลุ่ม ตาม ประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ พบว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของ งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ยกเว้นผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่มีประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ 5-10 ปี ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าผู้พิจารณาสินเชื่อทุกกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ยกเว้นผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารจำนวน 2 กลุ่ม ที่มีความคิดเห็นแตกต่าง คือ ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่มีประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ 5-10 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพด้านความเข้าใจได้ และด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ส่วนคุณภาพด้านความเชื่อถือได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง ซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่มีประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ 11-15 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด และคุณภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้ มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภทพบว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของ งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกประเภท อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ยกเว้นผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่มีประสบการณ์ในการพิจารณาสินเชื่อ 5-10 ปี ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบกำไรขาดทุน งบดุล และ หมายเหตุประกอบงบการเงิน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ส่วนงบกระแสเงินสด อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม จำแนกตามตำแหน่งงาน

ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารทุกตำแหน่งงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของ งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ยกเว้นผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้จัดการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพ อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของคุณภาพแต่ละด้าน และพิจารณาคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภท พบว่า ความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารในแต่ละตำแหน่งงานแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่ง ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก แต่เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพด้านต่าง ๆ พบว่า ความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อที่ทำงานในตำแหน่ง ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ มีระดับค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านความเข้าใจได้สูงสุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนความคิดเห็นของผู้

พิจารณาสินเชื่อที่ทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่อื่น ๆ มีระดับค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจสูงที่สุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้จัดการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพด้านความเข้าใจได้ และด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ส่วนคุณภาพด้านความเชื่อถือได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง ซึ่งคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และคุณภาพด้านความเชื่อถือได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายสินเชื่อ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ยกเว้นคุณภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้ อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้าน ต่าง ๆ พบว่าคุณภาพด้านความเข้าใจได้มีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และคุณภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภทพบว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อทุกตำแหน่งงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของ งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทุกประเภท อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ยกเว้นผู้พิจารณาสินเชื่อที่มีทำงานในตำแหน่งผู้ช่วย ผู้จัดการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของงบกำไรขาดทุน งบดุล อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก ส่วนงบกระแสเงินสดและหมายเหตุประกอบงบการเงิน อยู่ในระดับมีคุณภาพปานกลาง

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามสาขาวิชาที่จบการศึกษา

ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่จบการศึกษาจากทุกสาขาวิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของ งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของคุณภาพแต่ละด้าน และพิจารณาคุณภาพของงบการเงินแต่ละประเภท พบว่า ความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารในแต่ละสาขาวิชาที่จบการศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารที่จบการศึกษาสาขาบัญชี และสาขาการเงิน การธนาคาร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพทุกด้าน อยู่ในระดับมีคุณภาพมาก แต่เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพด้านต่าง ๆ พบว่า ความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อที่จบการศึกษาสาขาบัญชี มีระดับค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านความเข้าใจได้สูงที่สุด คุณภาพด้านความเชื่อถือได้และคุณภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อที่จบการศึกษาสาขาวิชาการเงิน การธนาคาร มีระดับค่าเฉลี่ยของคุณภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้สูงที่สุด และ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่พบจากการใช้บการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาว

ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะของธนาคารส่วนใหญ่ พบปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญในงบการเงินยังไม่เพียงพอ ปัญหารายการในงบการเงินไม่ครบถ้วน และไม่ถูกต้อง เมื่อจำแนกผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวออกเป็นกลุ่มของธนาคาร พบว่า ปัญหาที่พบจากการใช้บการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีลักษณะเหมือนกัน คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญในงบการเงินยังไม่เพียงพอ ปัญหารายการในงบการเงินไม่ครบถ้วน และไม่ถูกต้อง ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของกลุ่มธนาคารของรัฐ ส่วนใหญ่ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีข้อมูลของงบการเงินในงวดปัจจุบันในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินเชื่อระหว่างปี เพราะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการจัดทำงบการเงินปีละครั้งอีกด้วย

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงคุณภาพงบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารส่วนใหญ่ ได้เสนอให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรปรับปรุงด้านการนำเสนอข้อมูลในงบการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วนและใกล้เคียงกับสถานะธุรกิจมากที่สุด เพื่อสะท้อนภาพรวมของธุรกิจตรงกับความเป็นจริง จะทำให้ข้อมูลมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในการพิจารณาสินเชื่อ กิจการควรให้ความสำคัญในการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารงานของบริษัท ควรแสดงรายการเคลื่อนไหวของงบการเงินปัจจุบัน โดยอาจมีการเพิ่มรอบระยะเวลาในการปิดบัญชี ควรทำอย่างน้อย 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเจรจากับกรมสรรพากรเรื่องระบบการจัดเก็บภาษีที่เท่าเทียมกันภาษี จะทำให้เป็นการกระตุ้นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พัฒนาการจัดทำงบการเงินที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ถูกต้องและใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

1. ข้อมูลที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารใช้ประกอบในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ หนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล เอกสารส่วนตัวของผู้ขอกู้ ประกอบด้วย ประวัติผู้ขอกู้ สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน ข้อมูลที่เป็นหลักประกัน และข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่งบการเงินย้อนหลังของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นที ศรีสุทธิ์ (2547) เรื่อง ข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของธนาคารออมสิน ภาค 7 ที่พบว่าในการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คณะกรรมการพิจารณาสินเชื่อจะอาศัยข้อมูลทางการเงินเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลด้านหลักประกัน และ ข้อมูลด้านเงินทุน และ ข้อมูลทางการเงินเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลในงบการเงิน เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจพิจารณาอนุมัติการให้สินเชื่อ

2. ข้อมูลที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารให้ความสำคัญมากที่สุด ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ข้อมูลในงบการเงินย้อนหลังของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นที ศรีสุทธิ์ (2547) เรื่อง ข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของธนาคารออมสิน ภาค 7 ที่พบว่า ข้อมูลที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มากที่สุด คือ ข้อมูลในงบการเงิน

3. ข้อมูลในงบการเงินที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารใช้ในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย ข้อมูลในงบกำไรขาดทุน งบดุล งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิพร ใจแพทย์ (2543) เรื่อง การศึกษาเรื่อง การใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ข้อมูลทางการบัญชีที่นำไปใช้ในการบริหารสินเชื่อ ได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน

4. ข้อมูลในงบการเงินที่ผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารให้ความสำคัญมากที่สุดในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ข้อมูลในงบกำไรขาดทุน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นที ศรีสุทธิ์ (2547) เรื่อง ข้อมูลทางการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของธนาคารออมสิน ภาค 7 ที่พบว่าข้อมูลในงบการเงินที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากที่สุด คือ ข้อมูลจากงบกำไรขาดทุน

5. วัตถุประสงค์ในการใช้งบการเงินในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระคืนเงินต้น ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย และ นำข้อมูลไปพิจารณาวงเงินสินเชื่อที่จะปล่อยให้ผู้ ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว เป็นวัตถุประสงค์ของกระบวนการบริหารสินเชื่อ ในขั้นตอนการวิเคราะห์

สินเชื่อ ขั้นตอนติดตามผลการดำเนินงาน ขั้นตอนการติดตามหนี้และแก้ไขหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริพร ใจแพทย์ (2543) เรื่อง การศึกษาเรื่อง การใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ข้อมูลในงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน สามารถนำไปใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้กู้เงิน การรับชำระหนี้ และ ติดตามผลการดำเนินงาน การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้

6. ปัญหาที่ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารส่วนใหญ่พบจาก การใช้งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญในงบการเงินยังไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริรัตน์ พัวศิริ (2548) เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของธุรกิจ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมเซรามิกในจังหวัดลำปาง พบว่า กิจการบางส่วนยังไม่ได้เปิดเผยข้อมูลให้ครบถ้วน และเพียงพอ เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับข้อจำกัดต่าง ๆ ของสิทธิเหนือสินทรัพย์ การเปิดเผยเกี่ยวกับหลักประกันหนี้สินของรายการสินทรัพย์ การเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง และการเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเสี่ยง

7. ปัญหาที่ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารส่วนใหญ่พบจาก การใช้งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญในงบการเงินยังไม่เพียงพอ รายการในงบการเงินไม่ครบถ้วน รายการในงบการเงินไม่ถูกต้อง ซึ่งปัญหาทั้งหมด จะทำให้ข้อมูลที่แสดงในงบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไม่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงาน และ ฐานะทางการเงินที่แท้จริงของกิจการได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริพร ใจแพทย์ (2543) เรื่อง การศึกษาเรื่อง การใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ข้อมูลในงบการเงินอาจไม่ใช่ข้อมูลจากการดำเนินงานที่แท้จริง และไม่สามารถให้ข้อมูลที่ครบถ้วนต่อการวิเคราะห์สินเชื่อได้

ข้อค้นพบ

การศึกษาความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารในจังหวัดเชียงใหม่ต่อคุณภาพข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคาร มีความคิดเห็นว่าคุณภาพด้านความเชื่อถือได้ของงบการเงิน โดยรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีระดับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.53)

2. ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคาร มีความคิดเห็นว่า คุณภาพด้านความเชื่อถือได้ของงบกำไรขาดทุนและงบดุล มีคุณภาพต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.46 และ 3.51 ตามลำดับ) และมีความ

คิดเห็นว่า คุณภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้ของ งบกระแสเงินสด และ หมายเหตุประกอบงบการเงิน มีคุณภาพต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.52 และ 3.50 ตามลำดับ)

3. ปัญหาที่พบจากการใช้งบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ปัญหาการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญในงบการเงินยังไม่เพียงพอ รายการในงบการเงินไม่ครบถ้วน รายการในงบการเงินไม่ถูกต้อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็น ปัญหาจากคุณภาพด้านความเชื่อถือได้

4. ข้อมูลที่ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวให้ความสำคัญมากที่สุด ของแต่ละกลุ่มของธนาคาร มีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่มีชื่อเสียง 6 อันดับแรก และ กลุ่มธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ให้ความสำคัญต่อข้อมูลในงบการเงินย้อนหลังของกิจการ ส่วนกลุ่มธนาคารของรัฐ ให้ความสำคัญต่อรายละเอียดโครงการและแผนการตลาด

5. งบการเงินที่ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวทุกกลุ่มธนาคารให้ความสำคัญ 2 อันดับแรกคือ งบดุล และ งบกำไรขาดทุน

6. ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารของรัฐ มีความเห็นต่อคุณภาพของงบการเงินโดยรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่ำกว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่มีชื่อเสียง 6 อันดับแรก และ กลุ่มธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ

7. ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการ มีความเห็นต่อคุณภาพงบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในระดับปานกลางซึ่งเป็นระดับที่ต่ำกว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่งอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารในจังหวัดเชียงใหม่ต่อคุณภาพข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทำให้ทราบข้อมูลหลายประการ ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมและนำมาเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม ที่ควรปรับปรุงและพัฒนา เป็นอันดับแรกคือ คุณภาพด้านความเชื่อถือได้ ซึ่งประเด็นที่ควรพิจารณาปรับปรุงและพัฒนา คือ การเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญในงบการเงินอย่างเพียงพอ ความครบถ้วนของรายการในงบการเงิน และ ความถูกต้องของรายการในงบการเงิน โดยทั้งงบการเงินที่ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพเป็นอันดับแรกคือ งบกำไรขาดทุน และ งบดุล เพราะข้อมูลในงบการเงินดังกล่าว เป็นข้อมูล que ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารทั้ง 3 กลุ่ม ให้ความสำคัญมากในการพิจารณาสินเชื่อระยะยาวแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การพิจารณาสินเชื่อของธนาคารของรัฐ อาจจะค่อนข้างเข้มงวดกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และอาจส่งผลกระทบต่อวงเงินสินเชื่อระยะยาวที่จะได้รับอนุมัติ ดังนั้น หากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จะขออนุมัติสินเชื่อระยะยาวกับธนาคารของรัฐ จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของข้อมูลในงบการเงิน และข้อมูลรายละเอียดโครงการ และแผนการตลาดควบคู่กันไป เพื่อจะได้รับอนุมัติวงเงินสินเชื่ออย่างเต็มที่

2. การปรับปรุงคุณภาพของงบการเงิน ควรพิจารณาปรับปรุงแยกตามประเภทของงบการเงิน ได้แก่ งบกำไรขาดทุนและงบดุล ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพในด้านความเชื่อถือได้ งบกระแสเงินสด และ หมายเหตุประกอบงบการเงิน ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพในด้านการเปรียบเทียบกันได้ โดยที่การพัฒนาคุณภาพดังกล่าวควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เป็นผู้ใช้งบการเงิน และ หน่วยงานที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังต่อไปนี้

- **หน่วยงานที่เป็นผู้ใช้งบการเงิน เช่น ธนาคาร และ กรมสรรพากร**
ธนาคาร ซึ่งปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์สินเชื่อสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ เกี่ยวกับ ความสำคัญของข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง ที่มีผลต่อการอนุมัติสินเชื่อ

กรมสรรพากร ควรมีสรรสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเสียภาษีของผู้ประกอบการ โดยควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการวางแผนภาษีเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี แทนการหลีกเลี่ยงภาษีโดยการจัดทางการเงินที่ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน

- **หน่วยงานที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**

ในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรมีการเน้นให้ผู้ประกอบการมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการบัญชี การควบคุมภายใน โดยมุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญต่อการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน เช่น การเผยแพร่ความรู้และติดตามผล ของหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ และหน่วยงานควรมีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของเอกสารในการเผยแพร่ความรู้ทางบัญชีอยู่เสมอ

เมื่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความรู้ ความเข้าใจที่ดีในหลักการบัญชี การควบคุมภายใน เห็นความสำคัญของข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง มีความเข้าใจในหลักเกณฑ์การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี และมีทัศนคติที่ดีต่อการเสียภาษีที่ถูกต้อง จะทำให้การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ และส่งผลให้คุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีคุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อเนื่อง

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพียงด้านเดียว คือ กลุ่มผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคาร เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินให้ครอบคลุมมากขึ้น ควรมีการศึกษาความคิดเห็นเพิ่มเติมในกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มของกรมสรรพากร เพื่อจะได้นำข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากผู้ใช้งบการเงินในกลุ่มอื่นมารวมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ดีขึ้น ต่อไป

2. จากข้อค้นพบที่ ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพงบการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในระดับปานกลางซึ่งเป็นระดับที่ต่ำกว่า ผู้พิจารณาสินเชื่อระยะยาวของธนาคารที่ทำงานในตำแหน่งอื่น ๆ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มผู้พิจารณาสินเชื่อของธนาคารในตำแหน่งดังกล่าว โดยอาจมีการขยายกลุ่มประชากรออกไปทั้งในระดับภาค หรือ ระดับประเทศ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved